

Satversmes tiesa

Preses relīze

Lieta Nr. 2021-33-0103

27.05.2022.

Satversmei atbilst regulējums, kas noteica izglītības procesa organizāciju Covid-19 infekcijas izplatības laikā

Satversmes tiesa 2022. gada 26. maijā pieņēma spriedumu lietā Nr. 2021-33-0103 “Par Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 4. panta pirmās daļas 8. punkta, Izglītības likuma 1. panta 1.¹ un 12.⁴ punkta, 14. panta 45. punkta, kā arī Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumu Nr. 360 “Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai” 27.1.3. apakšpunkta, 32.⁷ punkta 2. apakšpunkta un 32.⁷ punkta 3. apakšpunkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 112. pantam”.

APSTRĪDĒTĀS NORMAS

Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 4. panta pirmās daļas 8. punkts nosaka: “Covid-19 infekcijas izplatīšanās vai izplatīšanās draudu gadījumā Ministru kabinets epidemioloģiskās drošības nolūkos var noteikt izglītības procesa organizēšanas nosacījumus un kārtību, tai skaitā mācību procesa nodrošināšanai attālināti.”

Izglītības likuma 1. panta 1.¹ punkts nosaka: “attālinātās mācības ir klātienē izglītības procesa daļa, kurā izglītojamie mācās, tai skaitā izmantojot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas, fiziski neatrodoties vienā telpā vai mācību vietā kopā ar pedagogu.”

Izglītības likuma 1. panta 12.⁴ punkts nosaka: “klātiene ir izglītības apguves forma, kurā izglītojamais izglītības saturu apgūst, apmeklējot izglītības iestādi, tai skaitā attālinātajās mācībās, atbilstoši izglītības iestādes īstenotajai izglītības programmai.”

Izglītības likuma 14. panta 45. punkts: “Ministru kabinets nosaka attālināto mācību organizēšanas un īstenošanas kārtību.”

Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumu Nr. 360 “Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai” (redakcijā, kas bija

spēkā no 2020. gada 17. septembra līdz 2021. gada 19. augustam) 27.1.3. apakšpunkts noteica, kādos gadījumos iestādes, izņemot koledžas un augstskolas, var īstenot izglītības procesu daļēji vai pilnībā attālināti. Atbilstoši Noteikumu Nr. 360 32.⁷ punkta 2. apakšpunktam no 2021. gada 7. aprīļa izglītības un sporta jomā tika pārtraukta mācību procesa norise klātienē visās izglītības iestādēs un nodrošinātas mācības attālināti, izņemot šajā apakšpunktā minētos gadījumus.

Noteikumu Nr. 360 32.⁷ punkta 3. apakšpunkts citstarp paredzēja, kādos gadījumos var organizēt izglītības procesu klātienē 1.–6. un 12. klasē un rotācijas kārtībā 7.–9. un 10.–11. klasē, kā arī individuālās nodarbības profesionālās ievirzes izglītības programmās.

AUGSTĀKA JURIDISKA SPĒKA NORMA

- Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 112. pants:
“Ikvienam ir tiesības uz izglītību. Valsts nodrošina iespēju bez maksas iegūt pamatizglītību un vidējo izglītību. Pamatizglītība ir obligāta.”

LIETAS FAKTI

Lieta ierosināta pēc vairāku izglītojamo, kas iegūst izglītību pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības līmenī (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēji) konstitucionālās sūdzības. Pieteikuma iesniedzējiem apstrīdētās normas tika piemērotas laika periodā no 2021. gada 7. aprīļa līdz 2020./2021. mācību gada beigām. Šajā laikā Pieteikuma iesniedzēji, ņemot vērā valstī konstatēto Covid-19 infekcijas izplatīšanās risku ieguva pamatizglītību un vispārējo vidējo izglītību tikai attālināti. Pieteikuma iesniedzēji norādīja uz vairākām problēmām attālināto mācību īstenošanā, ko, viņuprāt, izraisījis apstrīdētais regulējums. Proti, esot negatīvi ietekmētas tiesību uz izglītību iespējas, pieejamība un pielāgošanās aspekti, tāpat esot samazinājusies izglītības kvalitāte un ietekmēta izglītojamo veselība. Pieteikuma iesniedzēji uzskatīja, ka tādējādi ir aizskartas viņu Satversmes 112. pantā noteiktās tiesības uz izglītību.

TIESAS SECINĀJUMI

Par tiesvedības izbeigšanu

Satversmes tiesa konstatēja, ka apstrīdētais Izglītības likuma 1. panta 1.¹ un 12.⁴ punkts, ciktāl tas regulē attālināto mācību ieguves formu pēc Covid-19 infekcijas izplatīšanās beigām, attiecībā uz Pieteikuma iesniedzējiem nav ticis piemērots. Tāpat uz Pieteikuma iesniedzējiem nav attiecināms Izglītības likuma 14. panta 45. punktā noteiktais pilnvarojums Ministru kabinetam, jo Pieteikuma iesniedzēji neatradās šīs tiesību normas tvērumā. Līdz ar to Satversmes tiesa izbeidza tiesvedību šajā prasījuma daļā. [17.3.]

Par Satversmes 112. panta tvērumu

Satversmes 112. pants ietver izglītojamā tiesības sagaidīt, ka tiesību normās ietvertie valsts pienākumi attiecībā uz izglītības sistēmu atbilst izglītības iespēju, pieejamības, pieņemamības un pielāgošanās aspektiem. Satversmes tiesa atzina, ka izglītības sistēmai, no vienas puses, jābūt pietiekami stabilai un, no otras, – jābūt spējīgai pilnveidoties, lai iespējami augstākā kvalitātē sasniegtu izglītības mērķus. Valstij, nodrošinot tiesības uz izglītību, ir jāspēj reaģēt uz dažāda veida izaicinājumiem. Piepildot sasniedzamos izglītības mērķus ar saturu, izglītības sistēmai ir jābūt pietiekami elastīgai, lai tā spētu reaģēt, citstarp uz Covid-19 pandēmijas radītajiem izaicinājumiem.

Satversmes 112. pantā noteiktās tiesības uz izglītību, citstarp ietver sevī valsts pienākumu veidot ilgtspējīgu izglītības sistēmu, kas ir spējīga pielāgoties mainīgiem apstākļiem, vienlaikus nodrošinot tiesības uz kvalitatīvu un iekļaujošu izglītību. No Satversmes 112. panta Satversmes tiesa ir atvasinājusi, ka kvalitatīva un iekļaujoša izglītība sevī ietver arī vairākas funkcijas. Pirmkārt, personības attīstības funkciju, kas ir vērsta uz personas iekšējās brīvības un neatkarības izpausmēm. Otrkārt, iekļaušanās funkciju, kas sniedz personai iespēju integrēties sabiedrībā, pieņemot tās vērtības. Savukārt ekonomiskā funkcija ikvienam dod iespēju viņa iegūtās zināšanas, prasmes un attieksmes pielāgot sabiedrības ekonomiskajām vajadzībām. [16.]

Par to, vai apstrīdētās normas ir noteiktas ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu

Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdētās normas ir izsludinātas un pieejamas atbilstoši normatīvo tiesību aktu prasībām, kā arī ir pietiekami skaidri formulētas.

Lai gan apstrīdētās normas tika izskatītas steidzamības kārtībā, tomēr likumdevējs savus apsvērumus ir izdarījis, ievērojot Satversmē un Saeimas kārtības rullī nostiprinātos principus. Satversmes tiesa nekonstatēja būtiskus likumdošanas procedūras pārkāpumus apstrīdēto normu pieņemšanas procesā. [20.]

Par to, vai likumdevējs ir noregulējis sabiedrībai svarīgākās tiesiskās attiecības

Satversmes tiesa atzina, ka likumdevējs apstrīdētajā Pārvaldības likuma normā ir noteicis būtiskākos ar Covid-19 infekcijas izplatīšanās pārvaldību saistītos jautājumus, kā arī izveidojis skaidru tiesisko ietvaru, kurā iespējams noteikt nepieciešamos piesardzības pasākumus un nodrošināt personu tiesību aizsardzību. [20.2.1.].

Par to, vai Ministru kabinets, pieņemot apstrīdētās normas, ir ievērojis likumdevēja piešķirtā pilnvarojuma apjomu

Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdētās Noteikumu Nr. 360 normas vispārīgi noteica principu, kādos gadījumos izglītības iestāde pāriet uz attālinātajām mācībām, kā arī noteica izņēmuma gadījumus, kad klātienē mācības izglītības iestādē ir saglabājamās. Apstrīdētajās Noteikumu Nr. 360 normās nav iekļauts tāds tiesiskais regulējums, kas paredzētu jaunu izglītības metožu, standartu vai mācību organizācijas formu ieviešanu. Ar šīm normām netika mainīta pati izglītības sistēma, tāpēc Ministru kabinets ir ievērojis tam piešķirtā pilnvarojuma apjomu. [20.3.].

Par apstrīdēto normu satversmības izvērtējuma metodoloģiju

Lai izskatāmajā lietā izvērtētu apstrīdētā regulējuma satversmību, Satversmes tiesai noskaidroja, vai:

- 1) likumdevējs ir veicis pasākumus, lai nodrošinātu personu tiesības uz pamatizglītību un vispārējo vidējo izglītību Covid-19 infekcijas izplatīšanās laikā;
- 2) šie pasākumi veikti pienācīgi, proti, tā, lai tie atbilstu izglītības iespēju, pieejamības, pielāgošanās un pieņemamības aspektiem. [19.]

Par valsts pozitīvo pienākumu tiesību uz izglītību iegūšanā

Satversmes tiesa atzina, ka starptautiskās saistības attiecībā uz tiesībām uz izglītību noteic dalībvalstīm vairākus pienākumus, kas jāpilda neatkarīgi no valsts resursiem, iespējām un apstākļiem, proti, tostarp: nodrošināt piekļuvi izglītības iestādei un mācību programmām ikvienam bez diskriminācijas; nodrošināt, ka piedāvātās izglītības programmas atbilst starptautiskajos līgumos par tiesībām uz izglītību noteiktajiem mērķiem, jo īpaši ievērojot cilvēktiesības; garantēt obligāto pamatzglītības ieguvu. Satversmes tiesa atzina, ka Satversmes 112. pants ietver izglītojamā tiesības sagaidīt, ka tiesību normās ietvertie valsts pienākumi attiecībā uz izglītības sistēmu atbilst minētajiem kritērijiem. Tādējādi šiem no tiesību uz izglītību izrietošajiem pienākumiem jābūt izpildītiem arī Covid-19 infekcijas izplatīšanās apstākļos, neatkarīgi no valsts iespējām, resursiem, epidemioloģiskās situācijas un citiem apstākļiem. [16.].

Tiesību uz izglītību iespēju, pieejamības, pieņemamības un pielāgošanās aspekti Covid-19 infekcijas izplatīšanās laikā

Satversmes tiesa izvērtēja, vai izglītības iespējas sevī ietvēra, ka izglītības mācību programmas bija pietiekamā daudzumā un vai valsts nodrošināja to praktisku īstenošanu. Izglītības pieejamības aspektā Satversmes tiesa vērtēja to, vai izglītība pieejama ikvienam. Izglītības pieņemamības aspektā tika vērtēts, vai mācību programmas, mācīšanas metodes ir bijušas pieņemamas izglītojamiem, kā arī izglītības kvalitāti Covid-19 infekcijas izplatīšanās apstākļos. Satversmes tiesa secināja, ka izglītības kvalitātes iespējamais samazinājums noteiktu laiku pēc Covid-19 pandēmijas pats par sevi nenozīmē, ka valsts nav pienācīgi rīkojusies, lai nodrošinātu tiesību uz izglītību pieņemamības aspektu. Pie tam izglītības kvalitātei, kādu sagaida sabiedrība un paredz valstī spēkā esošais normatīvais regulējums, ir tendence attīstīties un pilnveidoties. Izglītības pielāgošanās aspekta nozīmē Satversmes tiesa vērtēja izglītības sistēmas spēju reaģēt uz Covid-19 infekcijas izraisītajiem izaicinājumiem laikā, to pielāgojot izglītojamo vajadzībām, atzīmējot arī vecāku lomu un atbalsu izglītojamiem tiesību uz izglītību īstenošanā.

Satversmes tiesa, vērtējot Covid-19 pandēmijas izplatīšanās apstākļus un valsts veiktos pasākumus tiesību uz izglītību pieejas nodrošināšanā, atzina, ka likumdevēja veiktie pasākumi, lai nodrošinātu tiesību uz izglītību iespēju, pieejamību, pieņemamību un pielāgošanos, ir bijuši atbilstoši. [22.1.], [22.2.], [22.3.], [22.4.].

Satversmes tiesa nosprieda:

1. Izbeigt tiesvedību lietā daļā par Izglītības likuma 14. panta 45. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 112. pantam.
2. Atzīt Izglītības likuma 1. panta 1.¹ un 12.⁴ punktu, ciktāl tas attiecas uz izglītības procesa organizāciju Covid-19 infekcijas izplatīšanās laikā, kā arī Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 4. panta pirmās daļas 8. punktu, par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 112. pantam.
3. Atzīt Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumu Nr. 360 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai" 27.1.3. apakšpunktu (redakcijā, kas bija spēkā no 2020. gada 17. septembra līdz 2021. gada 19. augustam), 32.⁷ punkta 2. apakšpunktu (redakcijā, kas bija spēkā no 2020. gada 17. septembra līdz 2021. gada 19. augustam) un 32.⁷ punkta 3. apakšpunktu (redakcijā, kas bija spēkā no 2020. gada 17. septembra līdz 2021. gada 19. augustam) par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 112. pantam.

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājaslapā:
https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2021/07/2021-33-0103_Spriedums.pdf

---

Relīze sagatavota, lai informētu sabiedrību par Satversmes tiesas darbu. Detalizētāka informācija par Satversmes tiesas aktualitātēm, kā arī ierosinātajām un izskatītajām lietām pieejama Satversmes tiesas [mājaslapā](#). Aicinām sekot līdzi informācijai arī tiesas *Twitter* kontā [@Satv_tiesa](#) un tiesas *Youtube* [kanālā](#).

Zanda Meinarte

Satversmes tiesas

Sabiedrisko attiecību speciāliste

Zanda.Meinarte@satv.tiesa.gov.lv

67830759, 26393803